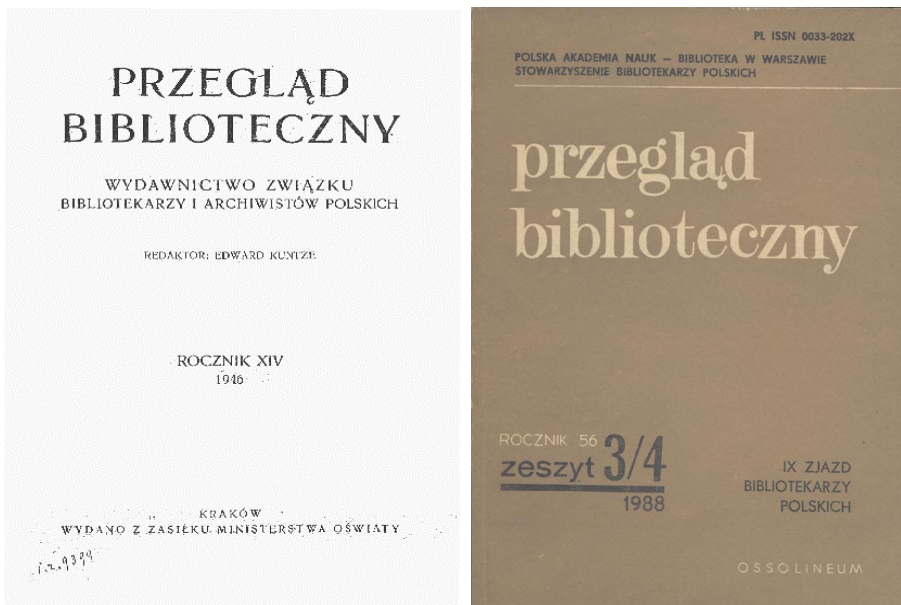

ELŻBIETA KAŁUŻA
Politechnika Rzeszowska
Biblioteka Główna

Wczorajsza przyszłość: jutro bibliotekarstwa polskiego w artykułach Przeglądu Bibliotecznego z lat 1946-1988 (gazetka ścienna)

W wystąpieniu przedstawiono plany rozwoju bibliotekarstwa polskiego zaprezentowane w Przeglądzie Bibliotecznym w latach 1946-1988. Są one świadectwem czasów w których powstały.

Wstęp

W opracowaniu zaprezentowano kilkanaście publikacji, które ukazały się na łamach Przeglądu Bibliotecznego w okresie *poprzedniej rzeczywistości*. Wszystkie one traktują o bliższej lub dalszej przyszłości bibliotekarstwa polskiego. Ale tak jak w życiu, spotykamy w nich i sprawy wielkiej wagi i błahostki. I jedno i drugie są świadectwem czasu, w którym powstały.

1946

163

D E K R E T

z dnia 17 kwietnia 1946 r.

o bibliotekach i opiece nad zbiorami bibliotecznymi.

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 1, poz. 1) — Rada Ministrów postanawia, a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

Dział I.

Przepisy ogólne.

Art. 1. 1. Biblioteki i zbiory biblieczne, zarówno krajowe, jak znajdujące się za granicą, a będące własnością lub w posiadaniu obywateli polskich lub instytucji polskich, uznaje się za narodowe mienie kulturalne, powołane do służenia dobru ogólnemu.

2. Przez zbiory biblieczne rozumie się wszelkiego rodzaju druki (książki, czasopisma, druki ulotne itd.), rękopisy, mapy, nuty i ryciny jako materiał czytelniczy (użytkowy) lub zabytkowy (muzealny). Określone zasoby tych materiałów tworzą księgozbiory.

użytkowane czytelniczo pozostają w zawiadywaniu następujących instytucji:

- 1) bibliotek, których zadaniem jest społeczne bądź prywatne użytkowanie zbiorów,
- 2) wypożyczalni dochodowych, udostępniających swoje zasoby w celach zarobkowych.
3. Biblioteki dzielą się na:
  - 1) publiczne tj. utrzymywane przez Państwo lub inne związki publiczno-prawne,
  - 2) społeczne, stanowiące własność stowarzyszeń lub instytucji społecznych,
  - 3) prywatne, stanowiące własność instytucji lub osób prywatnych, przystosowane do społecznego udostępnienia ich zbiorów,
  - 4) domowe, nie przystosowane do społecznego udostępnienia ich zbiorów, lecz

Ten *dekret* to nie tylko pierwszy we współczesnym bibliotekarstwie polskim całościowy akt prawny. To również przykład niewiarygodnego tempa realizacji art. 9 odnoszącego się do organizacji bibliotek powszechnych. W ciągu niespełna 4 miesięcy¹ powstało 1600 bibliotek gminnych i 20 000 punktów bibliecznych. Każda z nowopowstałych bibliotek otrzymała 455 oprawionych książek. Rozprowadzono również 25 000 instrukcji dla bibliotekarzy i pracowników punktów bibliecznych. Czytelnictwo propagowało 25 000 afiszów.

1949

Józef Stalin (1879-1953)

¹ T. Zarzębski: *Geneza, życie i nauki dekretu*, Przegląd Biblieczny 1986 R. 54 z. 2/3, s. 289

Z okazji 70 urodzin Przegląd Biblioteczny poświęcił jubilatowi cały numer. Zeszyt otwiera adres Prezydium Związku Bibliotekarzy i Archiwistów, a zaraz potem spotykamy deklarację pracowników Biblioteki Uniwersyteckiej w Toruniu dotyczącą uczczenia urodzin generalissimusa czynem społecznym². Rezolucja kończy się apelem skierowanym do wszystkich bibliotekarzy naukowych w Polsce o wykonanie nadprogramowych zadań lub ofiarowanie dodatkowych godzin pracy. Odezwy były natychmiastowe: inicjatywę bibliotekarzy toruńskich poparły czynnie wszystkie biblioteki uczelniane i dodatkowo dwie księżnice miejskie.

1950

„... Przełom dokonany na terenie Partii w sensie zwalczania oportunistów i odchyłań prawicowych musi znaleźć wyraz na terenie Związku Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich przez wcielenie w życie nauk płynących z III Plenum.”³

Biblioteki w najbliższej przyszłości muszą zatem:

- podnieść poziom ideologiczny,
- wykazać czujność nad postawą ideową kierowników i personelu,
- wzmocnić czujność w doborze książek,
- otoczyć opieką fachowców, ustosunkowanych pozytywnie do Polski Ludowej,
- zintensyfikować kontrolę planów pracy jako czynnika gwarantującego realizację planu 6-letniego w dziedzinie kultury i upowszechniania oświaty.

„Musimy się więc wszyscy kształcić w marksizmie-leninizmie, jedynej prawdziwej, naukowej i obiektywnej teorii, dającej wierny światopogląd.”⁴

1951

W tym kurorcie, u stóp Góry Parkowej i Jaworzyny Krynickiej odbyła się w lutym 1951 r. zainicjowana przez ministerstwa Oświaty oraz Szkolnictwa Wyższego konferencja. Jej celem było określenie kierunków rozwoju bibliotekarstwa polskiego, ze szczególnym uwzględnieniem polityki bibliotecznej, modernizacji pracy warsztatowej i organizacji bibliotecznej służby informacyjnej. To Konferencja Krynicka stała się bodźcem do tworzenia oddziałów informacji, zwanych wówczas *działami informacyjno-bibliograficznymi*.

² *Udział bibliotekarzy i archiwistów polskich w uczczeniu 70 rocznicy urodzin Józefa Stalina*, Przegląd Biblioteczny 1949 R. 17 z. 3/4, s. 223-226

³ E. Iwańczak: *III Plenum Komitetu Centralnego PZPR a zadania Związku Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich*, Przegląd Biblioteczny 1950 R. 18 z. 2, s. 99-100

⁴ E. Iwańczak: *op.cit.*

1951

W liczącym przeszło 300 stron opracowaniu sprawy bibliotek zajmują stron niespełna trzy. Rozdział *Biblioteki naukowe* rozpoczyna się mającym oparcie w rzeczywistości przekonaniem, że „stworzenie dobrze zorganizowanej sieci bibliotecznej nie jest łatwe”⁵. W konkluzji już mniej minorowo:

I Kongres Nauki Polskiej

Sekcja Nauk Społecznych i Humanistycznych

9 Podsekcja Archiwoznawstwa i Bibliotekoznawstwa pod przewodnictwem

Jana Muszkowskiego stwierdza: „We wszystkich dziedzinach powinny istnieć nieliczne biblioteki centralne oraz sieć bibliotek specjalnych podległych centrali organizacyjnie. Biblioteki centralne z kolei utworzą wspólny pion organizacyjny. Będą one wspólnie ustalały plany pracy bibliograficznej i dokumentacyjnej i skoordynują sprawę zakupów...”

Co jeszcze należy uczynić?

- szczególny nacisk należy położyć na dobór księgozbioru zapewniający zaspokojenie potrzeb pojawiających się w praktyce badawczej,
- należy również zobowiązać bibliotekarzy do stworzenia organizacji lepszej, niż mieliśmy dawniej.

1951

W ramach realizacji planu 6-letniego biblioteki szkół wyższych **winni** otworzyć swoje podwoje dla czytelników spoza uczelni, zwracając ich uwagę na opracowania czy materiały i budząc w ten sposób zainteresowanie dla ważnych społecznie zagadnień, takich jak: *współzawodnictwo pracy, akcja pokojowa, osiągnięcia nauki radzieckiej*.

⁵ J. Dembowski: *Biblioteki naukowe*. W: I Kongres Nauki Polskiej. Warszawa 1953, s. 86

Przed wszystkim jednak biblioteki **miały** stać się czujne, albowiem w bibliotece naukowej mógł pojawić się wróg klasowy, a to dlatego iż „żyjemy w warunkach ostrej walki klasowej, w których elementy burżuazyjne bynajmniej nie skapitulowały i nadal próbują na różnych odcinkach walkę prowadzić. ... Do tej walki ideologicznej potrzebna jest książka, potrzebna jest biblioteka”⁶.

1955

Tabela projektowanych norm

Nr	Nazwa czynności	W ośrodkach B-ki Publ.1)		Początkowo B-ki Publ.2)		Cminne B-ki Publ.3)	
		czas ogólny średni w min.	projektowana norma w min.	czas ogólny średni w min.	projektowana norma w min.	czas ogólny średni w min.	projektowana norma w min.
1	Sprawdzanie dostarczonych książek z dowodami wpływu	0,7	0,8	0,68	0,8	0,82	0,8
2	Zapis do księgi inwentarzowej	3,21	3	2,6	3	3,6	3
3	Piecsetgowanie książek (w trzech miesiącach)	1,24	1,2	1,15	1,2	1,02	1,2
4	Napisanie pierwszej karty katalogowej dla książki beletrystycznej	5,53	6,5	6,9	6,5	5,8	6,5
5	Napisanie pierwszej karty katalogowej dla książki naukowej	13,33	15	8,3	15	6,1	15
6	Napisanie pierwszej karty katalogowej dla książki obcojęzycznej	14,36	15	brak danych	—	brak danych	—
7	Pisanie drugich kart katalogowych	3,55	4	4,3	4	3,7	4
8	Pisanie kart pomocniczych	4,25	4	2,9	4	4	4
9	Klasyfikowanie książki beletrystycz.	4,26	4	2,9	3	3,8	3
10	Klasyfikowanie książki naukowej	7	7	5,25	6	6,3	6
11	Klasyfikowanie książki obcojęzycz.	8,3	10	brak danych	—	brak danych	—
12	Przygotowanie kart katalogowych do włączenia	0,45	0,5	0,34	0,5	0,54	0,5
13	Wiązanie kart katalogowych do katalogu	1,12	1	1,13	1	0,9	1
14	Napisanie karty książki	1,6	2	1,63	2	1,8	2
15	Wiązanie karty książki do książki	0,84	1	1,63	1	0,46	1
16	Obłożenie książki w papier	2,86	3,5	2,6	3,5	2,3	3,5
17	Zrobienie napisu na grzbiecie	brak danych	—	2,5	3	1,55	3
18	Napisanie sygnatury na okładzinie	1,33	1,8	1,75	1,8	1,06	1,8
19	Kontrola książek opracowanych	3,9	5	3,1	4	3,8	4
20	Przygotowanie do oprawy 1 książki	2,14	3	2,7	3	2,08	3
21	Odbiór książki z oprawy	1,2	1,5	1,6	2	1,86	2,2
22	Wypisanie jednego upomnienia	5,4	6	3,7	6	3,9	6,8
23	Napisanie pierwszej karty katalogowej dla książki wszelkiego typu	10,2	12	6,3	10	4,2	7
24	Klasyfik. książki wszelkiego typu	brak danych	—	1,63	4	2,8	4
25	Napisanie karty książki i wiązanie jej do książki (przez 1 osobę)	1,63	2,5	2,7	2,5	2,02	2,5

1) oraz Miejskie o więcej niż 10 pracowników

2) oraz b-ki od 3-10 pracowników

3) oraz b-ki od 1-2 pracowników

Ta tabelka⁷ to *przymiarka* do normy czynnościowej określającej czas wykonania poszczególnych prac bibliotecznych. Tabelka jest opracowana na podstawie wyników ankiety przeprowadzonej wśród 153 wytypowanych bibliotek.

Przyznam, że nie wiem, czy norma kiedykolwiek wyszła ze strefy planów. Ja się z nią nigdy nie zetknęłam.

1956

„Omawiając sprawę budżetu państwowego nie poświęcono ani jednego słowa sprawie bibliotek, nawet Bibliotece Narodowej ... Podobny fakt powtórzyć się nie powinien i nie możemy do niego dopuścić. Na listach kandydatów do przyszłego Sejmu muszą się znaleźć nazwiska bibliotekarzy.”⁸

Chyba czuć już *październikową odwilż*!?

⁶ A. Grodek: *Rola i zadania bibliotek naukowych w budownictwie socjalizmu w naszym kraju*, Przegląd Biblioteczny 1951 R. 19 z 3/4, s. 233

⁷ J. Kołodziejaska: *O normowaniu czasu pracy*, Przegląd Biblioteczny 1955 R. 23 z. 1, s. 49

⁸ B. Horodyski: *Refleksje pozjazdowe*, Przegląd Biblioteczny 1956 R. 24 z. 2, s. 107

1965

Coraz liczniej zaczynają pojawiać się artykuły dotyczące nowej ustawy bibliotecznej. Powstały w innych warunkach *Dekret* po prostu się przeżył. Wśród wielu ważkich problemów wymagających istotnych zmian prawnych wymienia się warunki pracy bibliotekarzy. „Jedną z najbardziej palących spraw jest sprawa kwalifikacji kadry bibliotekarskiej. Decentralizacja podporządkowania bibliotek doprowadziła do tego, że poszczególne resorty stworzyły dla pracowników swych bibliotek warunki uprzywilejowane

niedostępne dla pracowników innych resortów”⁹.

Autor nawołuje do rewizji niewłaściwości, które uniemożliwiają zapewnienie bibliotekarzom wszystkich resortów jednolitych praw. Zwraca uwagę na partykularyzm polegający na utworzeniu grupy bibliotekarzy dyplomowanych wyłącznie w bibliotekach szkół wyższych i Polskiej Akademii Nauk, z pominięciem bibliotek innych resortów, z Biblioteką Narodową włącznie.

1968

Dekret o bibliotekach doprowadził do zalegalizowania materialnej odpowiedzialności państwa za istnienie bibliotek. *Ustawa o bibliotekach* poszła dalej.

⁹ B. Horodyski: *Na jaką Ustawę czekamy?* Przegląd Biblioteczny 1965 R. 33 z. 1, s. 3

Art. 1. 3. Państwo zapewnia rozwój bibliotek i szerokie udostępnienie ich zbiorów¹⁰

Z artykułu 1.3 wynika, że państwo bierze na siebie odpowiedzialność za **rozwój** bibliotek. Nie mówi się o tym obecnie zbyt głośno, ale to rzeczywiście miało miejsce. Wiedzą o tym wszyscy, którzy pamiętają biblioteki uczelniane w okresie *wczesnego Gierka*. Może powoduje mną sentyment za latami młodości, ale nie przypominam sobie lepszego dla bibliotekarstwa akademickiego czasu niż lata 1972-1975. Żal, że trwało to tak krótko.

1969

Art. 12.4. Biblioteki ogólnokrajowej sieci bibliotecznej obowiązane są do współdziałania w zakresie gromadzenia, przechowywania, opracowywania i udostępniania zbiorów, sporządzania i rozpowszechniania informacji bibliograficznych i dokumentacyjnych, w działalności naukowo-badawczej oraz w kształcaniu i doskonaleniu zawodowym pracowników bibliotek¹¹.

Zdaniem autorki **współpraca** jest warunkiem sine qua non rozwoju bibliotekarstwa polskiego. Jest również ustawowym obowiązkiem, którego wypełnianie (biorąc pod uwagę frekwencję tej konferencji) sprawia kolejnym pokoleniom bibliotekarzy dużą przyjemność.

1973

II Kongres zajął w Przeglądzie Bibliotecznym cały zeszyt. Opublikowano w nim materiały przygotowane w ramach prac Podsekcji Informacji i Dokumentacji Naukowej. Jest wśród nich zakończony 15 postulatami materiał Jana Baumgarta. Zdaniem autora konieczne jest:

- gromadzenie wydawnictwa zagranicznych doposażyć i usprawnić,
- otrzymywanie egzemplarza obowiązkowego przyśpieszyć,
- przepisy katalogowania opracować,
- centralną pracownię konserwatorską zorganizować,
- miniaturyzację zagrożonych zniszczeniem zbiorów zastosować,
- mechanizację wprowadzić,
- etaty zwiększyć,
- nowe budynki z Biblioteką Narodową na czele wybudować,
- komputeryzację zacząć,
- wyposażenie zmodernizować,
- kształcanie specjalistyczne i problemowe zorganizować,
- cykl wydawniczy czasopism fachowych przyśpieszyć,
- kontakty zagraniczne rozwijać,
- Państwową Radę Biblioteczną zreorganizować.

¹⁰ Ustawa z dnia 9 kwietnia 1968 r. o bibliotekach. Dziennik Ustaw 68.12.63 z 17 kwietnia 1968 r.

¹¹ *op.cit.*

Na koniec autor konkluduje: „Realizacja postulatów pozwoli zlikwidować w ciągu 10-15 lat zaniedbania wynikłe z długoletniego niedoinwestowania bibliotek i przystosować je do pełnienia zwiększonych zadań.”¹²

Natomiast w końcowej uchwale w ostatnim punkcie czytamy jedynie:

II Kongres Nauki Polskiej

Uchwała:

„16. Dla wszystkich dyscyplin i kierunków badawczych powinna być rozwijana sieć dokumentacji i informacji naukowej (biblioteki, archiwa i muzea)”¹³

1976

Program został opracowany na zlecenie Ministerstwa Kultury i Sztuki przez Bibliotekę Narodową wspomaganą gronem specjalistów. Powstały dwie wersje: pełna¹⁴ i skrócona¹⁵ przygotowana dla Rady Ministrów. Tezy *Programu* w liczbie 46 ujęte zostały w VII grupach tematycznych. Niestety, trafność prognozy nie jest zbyt imponująca. Pomijając część ideologiczną, realizacji do końca roku 1990 doczekały się: egzemplarz obowiązkowy i budynek Biblioteki Narodowej (biurowiec ukończony w 1989 r.).

¹² J. Baumgart: *Bibliotekarstwo polskie: rozwój, stan aktualny, perspektywy rozwojowe*, Przegląd Biblioteczny 1973 R. 41 z. 3, s. 256

¹³ „Nauka w służbie narodu”: *Uchwała II Kongresu Nauki Polskiej*, Warszawa 1973, s. 31

¹⁴ *Program rozwoju bibliotekarstwa polskiego do 1990 roku*, Warszawa 1978

¹⁵ *Program rozwoju bibliotekarstwa polskiego do 1990 roku*, Bibliotekarz 1976 R. 43 nr 10, s. 250-277

Oddając sprawiedliwość twórcom *Programu* trzeba stwierdzić, że po roku 1990 tych realizacji było znacznie więcej.

1980

VIII Zjazd Bibliotekarzy Polskich – Poznań, 25-27 września 1980 r.:

Poznań – Hotel BAZAR

Zdarzały się też postulaty, o których wiadomo było od razu, że zrealizowane być nie mogą. Zabierając głos na zakończenie obrad plenarnych Witold Stankiewicz wyjaśnił w związku z wnioskiem o przedłużenie *zjazdu* a jeden dzień, że jest to niemożliwe ze względu na strajk pracowników gastronomii i hotelarstwa w Poznaniu¹⁶.

1986

Od II Kongresu Nauki Polskiej minęło kilkanaście lat, a zdaniem redakcji *Przeglądu Bibliotecznego*...

*„Wniosek generalny jest taki, że postulaty zawarte w Uchwale II Kongresu nauki polskiej są bardziej aktualne niż kiedykolwiek, a III Kongres nauki polskiej powinien wypowiedzieć się za pilną ich realizacją.”*¹⁷

A co o sprawach bibliotecznych na samym kongresie? Ano niewiele: w dokumentach końcowych zwrócono uwagę¹⁸ na brak dopływu zagranicznej literatury naukowej oraz potrzebę posiadania dobrze funkcjonującego systemu informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej, w tym bibliotek naukowych wyposażonych w sprzęt do przetwarzania i upowszechniania informacji.

¹⁶ VIII Zjazd Bibliotekarzy Polskich. „Biblioteki dla wszystkich”, *Przegląd Biblioteczny* 1981 R. 49 z. 3/4, s. 304

¹⁷ B. Sordyłowa: *O uwzględnienie potrzeb bibliotekarstwa polskiego i dziedzin pokrewnych w obradach i uchwałach III Kongresu Nauki Polskiej*, *Przegląd Biblioteczny* 1986 R. 54 z. 1, s. 59

¹⁸ B.S. [Barbara Sordyłowa]: *Postulaty dotyczące bibliotek naukowych i informacji naukowej w uchwale III KNP*, *Przegląd Biblioteczny* 1987 R. 55 z. 1, s. 62-63

1987

Na zakończenie wybrałam trzy cytaty z referatu prof. Jadwigi Kołodziejkiej¹⁹ wygłoszonego 19 lat temu na siostrzanej tematycznie konferencji:

Biblioteki polskie dziś i jutro

IX Zjazd Bibliotekarzy Polskich

- „Trafność każdej prognozy może zweryfikować jedynie przyszłość”
- „Przewidywanie przyszłości bibliotek stanowi integralną część postępowania badawczego, dotyczącego teraźniejszości”
- „Istotne jest to, by przyszłości nie traktować jako nieuchronnego złego losu, aby wyjść jej naprzeciw, z możliwie najlepszym”

Zakończenie

Czy przetrwamy? Oczywiście, jak może być inaczej, skoro w niedalekiej przyszłości będziemy mogli pracować w *szklanych domach*.

Bibliografia

1. B.S. [Barbara Sordylowa]: *Postulaty dotyczące bibliotek naukowych i informacji naukowej w uchwale III KNP*, Przegląd Biblioteczny 1987 R. 55 z. 1, s. 62-63
2. Baumgart J.: *Bibliotekarstwo polskie: rozwój, stan aktualny, perspektywy*, Przegląd Biblioteczny 1973 R. 41 z. 3, s. 243-257
3. *Dekret z dnia 17 kwietnia 1946 roku o bibliotekach i opiece nad zbiorami bibliotecznymi*. Dziennik Ustaw 46.26.163 z 18 czerwca 1946 roku
4. Dembowski J.: *Biblioteki naukowe*. W: I Kongres Nauki Polskiej. Warszawa: PWN, 1953, s. 84-86

¹⁹ J. Kołodziejka: *Przewidywania przyszłości bibliotek i prognozowania ich działalności: wybrane zagadnienia*, Przegląd Biblioteczny 1988 R. 56 z. 3-4, s. 295-297

5. Grodek A.: *Rola i zadania bibliotek naukowych w budownictwie socjalizmu w naszym kraju*, Przegląd Biblioteczny 1951 R. 19 z. 3/4, s. 224-242
6. Grycz J.: *Problemy biblioteczne obecnej doby*, Przegląd Biblioteczny 1946 R. 14, s. 4-24
7. Horodyski B.: *Na jaką ustawę czekamy?* Przegląd Biblioteczny 1965 R. 33 z. 1, s. 1-4
8. Horodyski B.: *Refleksje pozjazdowe*, Przegląd Biblioteczny 1956 R. 24 z. 2, s. 97-107
9. *II Kongres Nauki Polskiej: z materiałów Podsekcji Informacji i Dokumentacji Naukowej*, Przegląd Biblioteczny 1973 R. 41 z. 3, s. 241-338
10. Iwańczak E.: *III Plenum Komitetu Centralnego PZPR a zadania Związku Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich*, Przegląd Biblioteczny 1950 R. 18 z. 2, s. 98-104
11. Kołodziejska J.: *O normowaniu czasu pracy*, Przegląd Biblioteczny 1955 R. 23 z. 1, s. 41-51
12. Kołodziejska J.: *Perspektywy rozwoju bibliotekarstwa polskiego w świetle nowej ustawy o bibliotekach*, Przegląd Biblioteczny 1969 R. 37 z. 1, s. 14-23
13. Kołodziejska J.: *Przewidywania przyszłości bibliotek i prognozowanie ich działalności: wybrane zagadnienia teoretyczne i praktyczne*, Przegląd Biblioteczny 1988 R. 56 z. 3/4, s. 294-304
14. *Nauka w służbie narodu: uchwała II Kongresu Nauki Polskiej*. Warszawa: Ossolineum, 1973, s. 31
15. *Pamiętnik Konferencji Krynickiej, 3-15.II.1951*, Przegląd Biblioteczny 1951 R. 19 z. 3/4, s. 189-339
16. *Program rozwoju bibliotekarstwa polskiego do 1990 roku*, Bibliotekarz 1976 R. 43 nr 10, s. 250-277
17. *Program rozwoju bibliotekarstwa polskiego do 1990 roku*. Warszawa: Państwowa Rada Biblioteczna, 1978
18. Sordylowa B.: *O uwzględnienie potrzeb bibliotekarstwa polskiego i dziedzin pokrewnych w obradach i uchwałach III Kongresu Nauki Polskiej*, Przegląd Biblioteczny 1986 R. 54 z. 1, s. 56-59
19. *Udział bibliotekarzy i archiwistów polskich w uczczeniu 70 rocznicy urodzin Józefa Stalina*, Przegląd Biblioteczny 1949 R. 17 z. 3/4, s. 223-226
20. *Ustawa z dnia 9 kwietnia o bibliotekach*. Dziennik Ustaw 68.12.63 z 17 kwietnia 1968 roku
21. *VIII Zjazd Bibliotekarzy Polskich. „Biblioteki dla wszystkich”*, Przegląd Biblioteczny 1981 R. 49 z. 3/4, s. 304
22. Zarzębski T.: *Geneza, życie i nauki dekretu*, Przegląd Biblioteczny 1986 R. 54 z.2/3, s. 279-295

Ilustracje

1. CorelDRAW 3.0: staln-j1, library, books.
2. Bhaskaran Lakshni: *Design XX wieku: główne nurty i style we współczesnym designie*. Warszawa: ABE Marketing, 2006.
3. *Hotel BAZAR* [online] [dostęp 01.05.2006]. Dostępny w Internecie: http://pl.wikipedia.org/wiki/Hotel_Bazar_w_Poznaniu

**Yesterday future:
the plans of Polish librarianship development published
in Library Review in 1946-1988 (board bulletin)**

In presentation the plans of Polish librarianship development are presented. They are published in Library Review in 1946-1988. They are a sign of the times in which they are arose.